

Notitie

Contactpersoon Berto van Dam

Datum 22 juni 2017

Kenmerk N003-1226747ERT-kmi-V01-NL

Nader onderzoek beschermde diersoorten derde ontsluitingsweg Edam-Volendam

Soortgericht onderzoek naar vleermuizen, vissen, platte schijfhoren, rugstreepad en steenuil in het kader van de Flora- en faunawet

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Gemeente Edam-Volendam is voornemens het project 'Derde ontsluitingsweg Edam-Volendam' uit te voeren. Voor dergelijke ruimtelijke plannen is het noodzakelijk om vooraf inzichtelijk te maken of negatieve effecten op beschermde flora- en fauna optreden.

Voor een MER die in een eerdere fase is opgesteld is voor dit project reeds onderzoek (Royal Haskoning, 2008) gedaan naar via de Flora- en faunawet beschermde flora en fauna in het plangebied. Dit MER is opgesteld in 2007. De houdbaarheid van data over het voorkomen van de zwaarste beschermde (tabel 3-) soorten is 3 jaar. Het MER uit 2007 dient daarom als verouderd te worden gezien. Een update van het Flora- en faunawetonderzoek is daarom noodzakelijk.

Op basis van literatuuronderzoek is bepaald welke (strikt) beschermde soorten ook op dit moment kunnen voorkomen in (de omgeving van) het plangebied. De focus ligt hierbij op (strikt) beschermde orchissen, rugstreepad, vleermuizen, vogels met beschermde vaste verblijfplaatsen en aquatische fauna. Voor het MER is daarmee de kennis over het voorkomen van door de Flora- en faunawet beschermde soorten in het plangebied voldoende geactualiseerd. Uit het literatuuronderzoek is gebleken dat nader onderzoek nodig is naar de volgende (strikt) beschermde soorten:

- Flora: rietorchis
- Vleermuizen: vliegrouetes en foerageergebied
- Vogels: steenuil
- Amfibieën: rugstreepad
- Vissen: kleine modderkruiper en bittervoorn
- Platte schijfhoren

Nader onderzoek naar deze soorten is uitgevoerd om te kunnen bepalen of:

- Beschermden soorten in het plangebied voorkomen
- Negatieve effecten op deze soorten optreden
- Voor deze negatieve effecten een ontheffing Flora- en faunawet (hierna Ffw) verleend moet/kan worden en te bepalen welke mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn

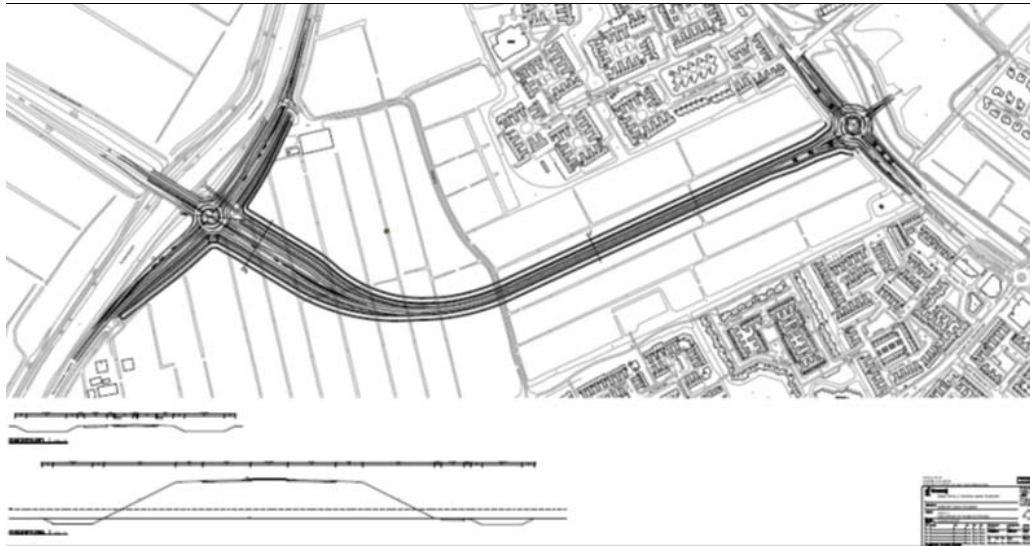
In onderliggende notitie zijn de resultaten van het nader onderzoek naar beschermde soorten uitgewerkt. Tevens is beknopt uitgewerkt welke consequenties de resultaten van het onderzoek voor het project kunnen hebben en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn.

1.2 Plangebied

1.2.1 Huidige situatie

Het plangebied voor de ontsluitingsweg ligt in de Zuidpolder tussen Edam en Volendam en wordt gekenmerkt door een veen(weide)gebied. Figuur 1.1 geeft de globale ligging van het plangebied weer. Het gebied is in de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (tegenwoordig het Natuurnetwerk Nederland genoemd) aangeduid als 'cultuur natuur' en omschreven als 'agrarisch gebied met bijzondere natuurwaarden en kleine natuurreservaten, landgoederen en recreatiegebieden'.

In het plangebied ligt een uitgebreid netwerk van watergangen. In de omgeving liggen een aantal gemeentelijke groenstructuren zoals het Natuurpark, het Heitie en Katham en de bomenlaan Lokkementjesweg. Het Natuurpark ligt aan de noordoost kant van het plangebied bestaat uit een vaart met daarnaast een strook gras met enkele knotwilgen, een kleine waterbergingplas omzoomd door riet en een weilandje (Royal Haskoning, 2008).

Figuur 1.2 Indicatief tracé.

Door de beoogde ontwikkeling treden mogelijk de volgende verstorende factoren op:

Tijdelijke factoren

- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen en machines
- Geluid en trilling door machines
- Verstoring door kunstmatige lichtbronnen in de aanlegfase (bouwlampen e.d.)
- Graafwerkzaamheden
- Voorbelasting van het plangebied

Permanente factoren

- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen en verkeer
- Geluid van verkeer
- Verstoring door kunstmatige lichtbronnen (straatverlichting en verkeerslichten)
- Dempen en/of vergraven van watergangen
- Afname van leefgebied
- Barrièrevorming door wegdelen

1.3 Wettelijk kader

De Ffw gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een overtreding van verbodsbepalingen *met zekerheid* moet kunnen worden uitgesloten. Uitsluitel is alleen mogelijk op basis van voldoende en actuele gegevens. Wanneer negatieve effecten op soorten mogelijk zijn en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, is nader onderzoek naar de aanwezigheid van deze soorten noodzakelijk. Ook bij het aanvragen van een eventuele ontheffing dient de aanwezigheid van de betreffende soort aangetoond te worden. Hierbij geldt een 'omgekeerde bewijslast', waarbij de initiatiefnemer verantwoordelijkheid draagt.

2 Methoden

2.1 Flora (rietorchis)

Het onderzoek naar de rietorchis is als volgt uitgevoerd:

- Op oude waarnemingslocaties is gekeken of de rietorchis nog steeds aanwezig is;
- Inventarisatie is uitgevoerd door gedurende een dag het gehele plangebied lopend te doorkruisen en te onderzoeken op het voorkomen van de soort (Bureau Biota, 2015).

2.2 Vleermuizen

De inventarisatie naar vleermuizen richt zich voornamelijk op het lokaliseren van foerageergebieden en vliegroutes die een essentieel onderdeel uitmaken van het leefgebied van vleermuizen. Onderzoek naar zomer-, kraam-, paar- en winterverblijfplaatsen van vleermuizen is niet noodzakelijk omdat er in het plangebied geen geschikte verblijfplaatsen aanwezig zijn. Soorten die kunnen worden verwacht zijn gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis. De veldbezoeken zijn uitgevoerd door twee ervaren ecologen. In tabel 2.1 zijn de data van de uitgevoerde veldbezoeken opgenomen.

De methode is gebaseerd op het vleermuisprotocol (Netwerk Groene Bureaus, 2013). De methode houdt in:

- Onderzoekperiode: half mei tot en met half oktober
- Tijdstip onderzoek: avond en nacht, in de perioden tijdens en na zonsondergang en voor zonsopkomst
- Weersomstandigheden: geen regen en harde wind
- Methode: Bij het onderzoek wordt gebruik gemaakt van een bat-detector (Pettersen D240x); een apparaat dat de ultrasone geluiden die vleermuizen produceren omzet in voor de mens

hoorbare tonen. Uit ritme en frequentie kan de betreffende soort worden afgeleid. Daarnaast wordt opname apparatuur gebruikt om geluiden later met behulp van een computerprogramma te analyseren

- Werkzaamheden: om een goed beeld te krijgen van de aanwezigheid van vleermuizen in het plangebied zijn meerdere veldbezoeken nodig. Er zijn twee veldbezoeken uitgevoerd

2.3 Visser

De soortenstandaards van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland voor beide soorten zeggen het volgende (RVO, 2014): “Een steekproefsgewijze bemonstering op locaties met geschikte habitat in de meest kansrijke periode (april t/m oktober) is voldoende om de aanwezigheid van kleine modderkruiper en bittervoorn aan te tonen. Eén veldbezoek is dan ook voldoende om aan- of afwezigheid met voldoende zekerheid in beeld te brengen.”

Op 14 juli 2015 zijn de watergangen met behulp van elektrovisapparatuur afgevist. Gelet op de omvang van de watergangen zijn de werkzaamheden uitgevoerd met behulp van een boot en aggregaat en elektrovisserij apparatuur (DEKA 5000). Door gebruik te maken van elektrovisserij apparatuur worden zoveel mogelijk van de aanwezige ((strikt) beschermde) vissen opgevist. Hierbij wordt een zeer zwakke gelijkstroom gebruikt.

2.4 Platte schijfhoren

Voor het onderzoek naar de platte schijfhoren is de volgende werkwijze gehanteerd (Bureau Biota, 2015):

- Het plangebied is geïnventariseerd op potentieel geschikte biotopen voor de platte schijfhoren
- Er is steekproefsgewijs bemonsterd met de nadruk op potentieel geschikte biotopen
- De bemonstering is uitgevoerd met behulp van een handnet (maaswijdte 0,5 mm, bemonsterde lengte ± 2 m), waarbij 23 monsterlocaties zijn geselecteerd (zie bijlage 1)
- Ieder monster is uitgespreid in een witte kunststof bak
- Met een zoekintensiteit van ten minste 15 minuten per monster is bepaald of de platte schijfhoren in de monsters aanwezig was
- Determinatie is direct in het veld uitgevoerd (loep), waarbij de slakken weer terug zijn gezet in hun biotoop
- Aan de hand van een potentie-inschatting is er een beoordeling aan de onderzochte sloten gekoppeld. Met betrekking tot het voorkomen van de platte schijfhoren in de gehele polder

2.5 Rugstreepad

Het onderzoek naar rugstreepad heeft plaatsgevonden door:

- Aanwezige waterpartijen en kolken met behulp van een zaklamp en schepnet te controleren op de aanwezigheid van (eisnoeren en/of larven van) rugstreepad.
- Daarnaast is gelet op kooractiviteit van rugstreepad

2.6 Uilen

Het onderzoek naar steenuil heeft plaatsgevonden door op twee avonden op verschillende posten minimaal 15 minuten te luisteren naar geluiden van steenuil en het afspelen van geluiden. Het doel hiervan was om na te gaan of de steenuil voorkomt in het plangebied.

2.7 Data uitgevoerde veldbezoeken

Tabel 2.1 geeft de data en weersomstandigheden van de uitgevoerde veldbezoeken weer.

Tijdens alle gerichte veldbezoeken is ook op overige beschermde soorten gelet. Dat wil bijvoorbeeld zeggen dat schuilelementen en plaatjes voor reptielen en rugstreepad tijdens alle veldbezoeken zijn gecontroleerd.

Tabel 2.1 Data en weersomstandigheden van de uitgevoerde veldbezoeken. 1/2 betekent 'eerste bezoek van 2 veldbezoeken'.

Datum veldbezoek	Tijdstip	Focus	Weersomstandigheden
27 mei 2015	Avond	Rugstreepad (1/3)	Bewolkt, en ± 25 °C
6 juli 2015	Avond	Vleermuizen (1/2) en rugstreepad (2/3)	Droog, onbewolkt en ± 20 °C
8 juli 2015	Overdag	Platte schijfhoren en rietorchis (uitgevoerd door Bureau Biota)	Nvt
14 juli 2015	Overdag	Vissen (uitgevoerd door Visserijbedrijf Kalkman)	Nvt
11 augustus 2015	Avond	Vleermuizen (2/2) en rugstreepad (3/3)	Droog, bewolkt en ± 18 °C
25 februari 2016	Avond	Steenuil (1/2)	Droog, onbewolkt en temperaturen rond 0 °C
22 maart 2016	Avond	Steenuil (2/2)	Droog, deels bewolkt, en temperaturen rond 4 °C

3 Resultaten en vervolg

3.1 Rietorchis

Het plangebied is onderzocht op het voorkomen van rietorchis. Slechts op één locatie is de rietorchis ook daadwerkelijk aangetroffen, waarbij vier exemplaren werden gevonden in het deelgebied ten oosten van de Dijkgraaf Poschlaan (Bureau Biota, 2015). De groeiplaats komt overeen met de groeiplaats die tijdens eerder uitgevoerd onderzoek is aangetroffen. De overige percelen voorzien niet in geschikt habitat voor rietorchis (Bureau Biota, 2015).

Figuur 3.1 geeft de locatie van de aangetroffen rietorchissen weer. Het volledige onderzoeksrapport is opgenomen in bijlage 1 van onderliggende notitie.

Vervolg

Er moet aan de hand van de beoogde ontwikkelingen worden vastgesteld of er negatieve effecten optreden op de orchissen die zijn aangetroffen en welke maatregelen er eventueel moeten worden getroffen om negatieve effecten te voorkomen. Omdat rietorchis een tabel 2- soort betreft, is een ontheffing van de Ffw niet noodzakelijk. De werkzaamheden kunnen indien nodig aan de hand van een goedgekeurde gedragscode worden uitgevoerd.

Figuur 3.1 Plangebied Edam-Volendam met de locatie van de rietorchis •. Het rode perceel is niet geïnventariseerd, omdat hiervoor geen toestemming voor betreding is verleend (Bureau Biota, 2015).

3.2 Vleermuizen

Het plangebied is niet van essentieel belang voor vleermuizen. In het plangebied zijn slechts incidenteel enkele passerende of zeer kort foeragerende exemplaren van gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger waargenomen. Enkele gewone dwergvleermuizen in het plangebied gebruiken soms de watergangen ter oriëntatie op vliegroute. De aantallen zijn dermate laag en het gebruik zo verspreid over de avond dat er geen sprake is van een belangrijke vliegroute.

Op beschutte plekken buiten het plangebied foerageren vrij veel gewone dwergvleermuizen. Een aantal laatvliegers en ten noordwesten van het plangebied foerageren een aantal watervleermuizen. Deze (leefgebieden van) vleermuizen bevinden zich buiten de invloedssfeer van de beoogde ontwikkelingen.

Vervolg

Op basis van het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat er ten aanzien van (het leefgebied van) vleermuizen geen ecologische bezwaren zijn tegen de beoogde ontwikkelingen.

Maatregelen om negatieve effecten te voorkomen of het aanvragen van een ontheffing van de Ffw zijn niet noodzakelijk

3.3 Vissen

Figuur 3.2 geeft vier deelgebieden weer waar gevist is. Tabel 3.1 geeft per deelgebied weer welke soorten zijn aangetroffen. In deelgebied 1, 2 en 3 zijn kleine modderkruiper (tabel 2) en bittervoorn (tabel 3) aangetroffen. In deelgebied 4 zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Het onderzoek betreft echter en momentopname. Omdat de watergangen met elkaar in verbinding staan wordt aangenomen dat in alle watergangen (strikt) beschermde vissen voorkomen.

Figuur 3.2 Locaties 1 tot en met 4 waar visonderzoek heeft plaatsgevonden.

Tabel 3.1 Resultaten visonderzoek locatie 1 tot en met 4.

Locatie	Soort	Aantal
1	Blankvoorn	50
	Baars	35
	Brasem	45
	Snoek	10
	<i>Kleine modderkruiper (tabel 2)</i>	10
	<i>Bittervoorn (tabel 3)</i>	50
2 (zeer veel vis)	Blankvoorn	Zeer veel
	Ruisvoorn	Zeer veel
	Baars	100
	Aal	1
	Brasem	40

	Zeelt	25
	Snoek	40
	Kleine modderkruiper (tabel 2)	25
	Bittervoorn (tabel 3)	75
3 (zeer veel vis)	Blankvoorn	Zeer veel
	Ruisvoorn	Zeer veel
	Baars	100
	Brasem	15 grote en veel kleine
	Zeelt	20
	Snoek	35
	Kleine modderkruiper (tabel 2)	30
	Bittervoorn (tabel 3)	60
4	Baars	10
	Brasem	10
	Zeelt	2
	Snoek	1

Vervolg

Omdat kleine modderkruiper een tabel 2- soort betreft, is een ontheffing van de Ffw niet noodzakelijk. De werkzaamheden kunnen indien nodig aan de hand van een goedgekeurde gedragscode worden uitgevoerd. Door het aanleggen van een weg wordt leefgebied van bittervoorn aangetast. Voor het aantasten van leefgebied van bittervoorn moet een ontheffing van de Flora- en faunawet worden aangevraagd. Tevens moet worden voorkomen dat bittervoorn wordt gedood en/of verwond tijdens de werkzaamheden. Als basis van de ontheffingsaanvraag moet een mitigatieplan worden opgesteld. In het mitigatieplan moet worden uitgewerkt welke maatregelen worden getroffen om negatieve effecten op (het leefgebied van) bittervoorn te voorkomen.

3.4 Platte schijfhoren

In het plangebied zijn 23 verschillende locaties in het plangebied bemonsterd. Hierbij is platte schijfhoren niet aangetroffen (Bureau Biota, 2015).

Vervolg

Op basis van het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat er ten aanzien van (het leefgebied van) platte schijfhoren geen ecologische bezwaren zijn tegen de beoogde ontwikkelingen. Maatregelen om negatieve effecten te voorkomen of het aanvragen van een ontheffing van de Ffw zijn niet noodzakelijk.

3.5 Rugstreepad

Er zijn geen rugstreepadden aangetroffen tijdens het onderzoek. Er zijn meerdere straatkolken bekeken. Vooral ten noordwesten van het plangebied zijn veel amfibieën zoals gewone pad en bruine kikker in de kolken aangetroffen. In het plangebied zijn alleen bastaard- en bruine kikkers aangetroffen.

Vervolg

Op basis van het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat er ten aanzien van (het leefgebied van) rugstreepad geen ecologische bezwaren zijn tegen de beoogde ontwikkelingen. Het aanvragen van een ontheffing van de Ffw is niet noodzakelijk. Wel is het noodzakelijk om te voorkomen dat rugstreepad zich kan vestigen tijdens de werkzaamheden (dit is omdat het grondverzet dat gepaard gaat met het werk het plangebied alsnog geschikt kan maken voor deze soort).

3.6 Steenuil

Tijdens het ecologisch onderzoek zijn geen waarnemingen gedaan van de steenuil. Op grond van het onderzoek zijn er dus geen aanwijzingen dat deze soort voorkomt in het plangebied.

4 Bronnen

Bureau Biota, 2015. Inventarisatie van platte schijfhoren en rietorchis in het plangebied Edam-Volendam. Wiggers R & Milder-Mulderij G, 2015. Bureau Biota, rapport 2015-005. In opdracht van Tauw BV.

Royal Haskoning, 2008. Milieueffectrapport ontsluitingsweg N244 en waterberging. Deel A: Hoofdrapport. Referentie 9R8729/R0008/Amst.

Rijksdienst voor ondernemend Nederland, 2014.
Soortenstandaard bittervoorn

Rijksdienst voor ondernemend Nederland, 2014.
Soortenstandaard kleine modderkruiper

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014.
Soortenstandaard rugstreepad